

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘCĂ-CULTURALĂ
ORGAN OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE A ARADULUI

APARE DUMINECĂ

DIRECTOR:
Icon. Stavr. Dr. GH. CIUHANDU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
STR. EMINESCU 18

Modificarea legii de organizare bisericească ?

II.

În articolul nostru din numărul anterior al acestei reviste, am spus că noi preoții din Metropolia Transilvaniei, *principal*, nu suntem împotriva modificării actualei legi de organizare bisericească, deoarece nu o considerăm de absolut perfectă și intangibilă. Ca orice operă omenească, și legiuirea noastră bisericească poate fi întregită și modificată în privința unor lucruri, cari e foarte posibil să-i fie scăpat din vedere legiuitorului înainte cu 11 ani, când a fost votată. Ne opunem, însă, categoric în ceea ce privește modificarea ei, dacă este vorba de *principiile*, care stau la baza legii actuale: *raportul armonic dintre Stat și Biserică, canonicitatea și elementele constituționale adoptate în lege.*

În articolul menționat am spus, că Congresul preoțesc dela Iași, în privința raporturilor dintre Stat și Biserică, a propus unele măsuri, cari mai curând ar duce la raporturi *anormale*, decât *armonice* între Stat și Biserică. Și, între aceste măsuri, am numărat pe cele privitoare: la scoaterea școalelor teologice de sub autoritatea autorității eparhiale; la controlul *efectiv* al Ministerului Cultelor în ce privește aplicarea unitară a legiurii bisericești; la verificarea și aprobarea chiar și a gestiunilor parohiale din partea aceluiaș Minister, precum și cea privitoare la reducerea numărului și drepturilor mirenilor din corporațiunile reprezentative bisericești.

Despre școalele teologice ne rezervăm să vorbim altădată. De astă dată vom discuta, atât cât ne îngăduie limitele unui articol, celelalte măsuri, propuse de Congresul dela Iași. Întâi de toate se cere, ca *Ministerul să controleze efectiv aplicarea unitară a legiurii bisericești.* Control mai *efectiv*? Față de cine?

Față de oarecari elemente centrifugale din Biserică sau cari, prin intențiunile și acțiunile lor din viața bisericească, ar vătăma interesele Statului? Dar, pentru Dumnezeu, oare nu avem noi în corporațiunile noastre bisericești pe cele mai de seamă personalități ale neamului nostru? O fugară privire asupra numelor celorce alcătuiesc Congresul național bisericesc și Adunările Eparhiale va dovedi: cât de puerilă este dorința unui control mai efectiv. Ar fi să disperăm, dacă nici numele atâtor fii distinși ai neamului nostru, actuali și foști miniștri, profesori universitari, etc., etc., nu ar fi o garanție pentru Stat în ce privește buna chivernisire bisericească și ocrotirea intereselor de Stat. Crede Congresul dela Iași, că funcționarii Ministerului de Culte vor putea oferi mai mare garanție în această privință? Altcum controlul Statului îl poate exercita oricând Ministerul Cultelor, în baza articolelor 4 și 21 din lege. S'a opus vreo autoritate bisericească vreodată acestui control legal? Firește, însă, că dacă este vorba de controlul Statului asupra Bisericii, ne închipuim, că aceasta se va limita numai la *salvagardarea intereselor Statului, la interesele raționale superioare și la buna chivernisire a mijloacelor materiale acordate de Stat.* Ori, cum își închipue Congresul dela Iași un control mai efectiv? Doar nu înțelege, că Ministerul să îndrume și să controleze și *activitatea didactică, sacramentală, sau misionară a Bisericii?* Nu cumva s'ar putea presupune, că organele Bisericii ar putea vătăma interesele naționale prin acest fel de activitate, prin care nu s'ar încadra în viața neamului și a Statului? Absurditate! Adevărat, că ziarele au relatat, că dl. Ministru al Cultelor V. Iamandi ar fi spus la Congresul dela Iași că, în ce ne pri-

vește pe noi, Biserica ortodoxă din Ardeal nu s'ar fi „*integrat complet noțiunii de Stat la unire*”. Când am celil înlăia dată, împreună cu câțiva colegi, aceste cuvinte grozave puse de ziare în gura unui Ministru român al nostru, al Bisericii, în primul moment am rămas consternați cu toții și muți de durere. Dar, mai apoi, ne-am dat seama, că poate fi la mijloc și o eroare de tipar și e prea probabil, că dl. Ministru, atunci când a elogiat Biserica ortodoxă din țara întreagă, va fi spus că în Ardeal la unire singura instituțiune, care s'a încadrat complet noțiunii de Stat, a fost Biserica ortodoxă română. Este imposibil, ca un Ministru român să vorbească astfel despre Biserica noastră, care cu preoții ei s'a confundat integral cu ființa neamului și veacuri derândul a trăit, s'a consumat și s'a jertfit pentru realizarea idealului național al întregirii neamului. *Aceasta este realitatea, de care nimeni nu se poate atinge.* Dar parcă, totuși, am fi așteptat și o desmințire formală a dlui Ministru lamandi.

Controlul mai efectiv în privința gestiunii financiare? Noi preoții din Ardeal primim orice control din partea Statului. Nici un glas nu s'a ridicat împotriva articolului 21 din lege, care stabilește atribuțiile Ministerului de Culte de a controla: dacă sumele acordate de Stat au fost, sau nu, întrebuințate conform destinațiunii lor. Am dori, însă, să cunoaștem normele precise, după cari se va exercita acest control, care să nu fie lăsat la bunul plac al organelor subalterne și să însemneze mai mult o împiedecare a bunului mers din viața organismului bisericesc. Adevărat că, în privința aceasta, la parohiile din Ardeal nici nu au fost prea multe cazuri de sume acordate de Stat, întrebuințarea cărora să fi trebuit a fi controlată. În anii din urmă, s'au rărit tot mai mult și ajutoarele acordate pentru clădiri de biserică.

Dacă, însă, este vorba de măsura propusă de Congresul dela Iași, ca toate actele de gestiune ale parohiilor să se trimită spre verificare, aprobare și descărcare la Ministerul Cultelor, apoi credem că această măsură este deadreptul *vexatorie*, dacă nu și absurdă. Statul nu dă nimic și, totuși, organele lui să aprobe bugetele, să verifice și să descarce gestiunile parohiilor? Doar nu sunt parohiile ortodoxe române niște adunări de astfel de elemente, în cari s'ar putea petrece astfel de lucruri suspecte, încât să se fi ivit necesitatea de a fi puse sub supraveghere polițistă? Această măsură să fie una dintre cele, cari ar fi expresia legăturii intime dintre Statul român și Biserica sa dominată? Noi credem, că aceasta

ar da dovadă mai curând de o totală neîncredere față de Biserică și organele sale. Și la ce ar fi bună această centralizare, ca gestiunile dela 10.000 parohii să meargă până la Minister, care nici nu dispune de personal în număr suficient pentru aceste operațiuni?

Dar și altă împrejurare ne determină să ne opunem hotărât contra acestor operațiuni. Anume se știe, că astăzi nici gestiunile comunelor politice nu mai ajung până la Minister spre verificare și aprobare. Legea administrativă a degrevat autoritățile centrale de aceste lucrări, dispunând ca bugetele și conturile de gestiune ale comunelor politice să fie verificate și aprobate de autoritățile județene. Lucru firesc, deoarece autoritățile județene sunt mai apropiate de cele comunale, cu cari stau în contact nemijlocit, astfel că pot exercita mai ușor și mai efectiv supravegherea cuvenită.

Prin urmare, dacă Statul, chiar și în privința organelor sale subalterne, cari fac parte nemijlocit din aparatul său administrativ, a abandonat centralismul inutil, nu putem să înțelegem: ce interes ar avea Statul și ce motiv l-ar îndemna să se amestece în gospodăria intimă a parohiilor noastre, exercitând o tutelă fără de nici un rost, ca asupra unor minori și trecându-se peste autoritățile eparhiei?!

Dacă s'ar admite această măsură propusă de Congresul dela Iași, am ajunge în situația, ca să așteptăm cu lunile până ce ni se aprobă un buget și cu anii până ce am putea vedea o verificare și aprobare a gestiunii parohiale. Oricât ne gândim, dar nu putem înțelege rostul acestui centralism, care este considerat perimat în toate domeniile. Ori, s'au întâmplat furturi, delapidări sau înstrăinări de bunuri rămase nesancționate de organele eparhiale? Noi rugăm pe frații preoți din țara mamă, cari au trăit sub regimul anterior, al Legii Clerului merean și al Seminarilor, să-și aducă aminte de acele vremuri, când și pentru punerea unui geam la biserică trebuiau să obțină aprobarea Casei Bisericii; și atunci suntem convinși, că și dintre ei foarte, dar foarte puțini se vor găsi, cari să dorească legiferarea măsurii propuse de Congresul de Iași în această privință.

Multe am mai avea de spus despre raportul dintre Stat și Biserica noastră, dar fiindcă limitele unui articol nu ne îngăduie, ne rezervăm să scriem și altă dată despre acest capitol vital al vieții noastre bisericești. În numerele viitoare ale revistei noastre, vom încerca să ne spunem părerea și despre măsura propusă de Congresul dela Iași, de a se reduce

numărul și drepturile mirenilor în Corporațiunile noastre bisericești. Aceasta cu atât mai vârtos, fiindcă zilele trecute s'a întrunit la Patriarhie Comisiunea exmisă de de Congresul național Bisericesc pentru examinarea proiectu-

lui de modificare a Legii bisericești, alcătuit de Consiliul central bisericesc. Am dori ca această Comisie să ia act și de părerile noastre, ale preoților din Mitropolia lui Andrei Șaguna.

Un preot din eparhie.

Invățații noștri dela Universitatea din Cluj și marea lor operă științifică românească

Ori cât de mult ni sunt angajate coloanele în slujba lucrării de lămurire și de propagandă religioasă, după noua îndrumare date acestui organ eparhial, totuși, prin tradiția lui, ca și prin datorită de înregistrații ai operei de cultură românească, ne simțim datorii, și ne facem și o plăcere și cinste, de a spune câteva cuvinte despre afirmarea științifică și culturală a Universității noastre dela Cluj.

Mai zilele trecute, remarcăm, cam în trecut, vrednicile științifice și de propagandă, ale d. lui prof. univ. *Sextil Pușcariu*. Iar acum vom adăoga ceva în plus, pentru orientarea cetitorilor noștri.

Lucrările cele mai de seamă, din punct de vedere specific românesc, ale Universității Clujene, sunt studiile de Istorie românească și cele de limbă românească. Din ramura acestor din urmă, anul trecut ni-a adus deja pe al optulea mare volum de studii (1934—35), intitulat „Daco-România”, *Buletin al Muzeului Limbei române* (dupăcum pentru studiile istorice avem un „Institut de Istorie națională”, și acesta cu valorose publicații).

Și de data aceasta, în volumul amintit (cuprinzător de XII+531 pagini), întâlnim, în primul loc, pe învățații noștri profesori S. Pușcariu și Nicolae Drăganu, consacrați de mult și în afară pentru temeinicia studiilor lor lingvistice și istorice-culturale. — precum și pe alții, mai tineri ca vârstă, dar străduitorii vrednici pe același urme. Studiile de aceasta specialitate sunt prea „ingrate” pentru a împăca setea de a ști a marelui public. De aceea nu ne referim la ele mai de aproape. Vom resuma doar atâta că, pelângă studiile propriu zise de specialitate, volumul din chestiune înregistrează operele de valoare — uneori și studii mai mici — din întreg largul câmp al literelor românești — de folos pentru studiul limbii românești.

În special d. S. Pușcariu, sub titlul „Pe marginea cărților”, sau operelor deosebiților autori, face o expunere, oareși cum istorică, despre dezvoltarea limbii românești și a studiilor despre aceasta. Iar d. Ion Breazu dă „Bibliografia publicațiilor” în cauză, sub deosebite aspecte.

Mai pe înțelesul marelui public decât aceste studii, rezervate mai ales pentru specialiști, este studiul d. lui Ion Breazu: *Literatura „Tribunei”* (1884—95), partea I: Proza (în volum pag. 2—111).

Paginile aceste, de largi și temeinice lămuriri (după cari vor urma, firește, altele, sperativ în proximal volum), ne desvâluie frământări și porniri spre lumină, în Ardeal, ivite după ce curentul „latinist”, dela Blaj, a fost înfrânt, pentru a se putea da, gândirii și scrisului românesc, un curs mai liber și o dezvoltare firească, neîmpedecată.

În această privință, factorul covârșitor de inițiativă, a fost curentul *Junimist* dela Iași, care a reu-

șit să-și închege câteva înfiripări de aderențe și în Ardeal. Centrul de capetenie, în aceasta privință, a fost *Săbîntul* cu „Tribuna” de acolo (1884—95)

D. Ion Breazu ne arată, succesiv, cum față de acest curent, Blajul „ciparianist”, s'a purtat refractar, până târziu. Viena (prin: Negruzzi, Eminescu și Slavici și soc. „România-Jună”) se alătură noului curent, Aradul, Năsăudul, Caransebeșul, pe rând — la fel.

Pe noi ne interesează mai de aproape cele ce se spun despre Arad, care fu captat în parte de noul curent, prin Ion Slavici, care tocmai venia dela Viena, la Arad, îndată după 1872. Aici „steagul junimist” a fost finut... de Gherasim Serb, mort ca referent consistorial aici, Const. Gurban profesorul de teologie și protopop mai apoi, Vasile Mangra și Romul Ciorogariu» (pag. 25).

D. Ion Breazu, în expunerea sa despre întinderea curentului junimist în Ardeal, ne vorbește mai de aproape și despre întemeierea „Tribunei”, — despre orientările ei literare (p. 30—54), precum și despre scriitorii „Tribunei”: I. Slavici, Iuliu T. Mera, Silvestru Moldovan, Gr. Sima, Ion Pop-Retegianul, Virgil Oniș, Ion Russu-Sir, anu și alți patru inși. Dintre aceștia, trei inși: Slavici, Mera și Șirianu erau din Șiria!

Dar d. S. Pușcariu și colaboratorii săi au săvârșit, în colaborare, încă o mare operă culturală-românească, unică în felul ei la Români, și rară chiar și la unele popoare civilizate. Este vorba de Atlasul lingvistic român, pe care-l publică Muzeul Limbei române din Cluj, sub înaltul patronaj al Malestății Sale Regelui, Ostăntorilor în slujba acestei monumentale opere sunt: d. Emil Petrović, profesor universitar și d. Sever Pop, conferențiar, amândoi la Universitatea Cluj, — sub direcția d. lui S. Pușcariu. E o operă care, prin hărțile sale — pe cari sunt fixate vre-o 2500, din 7000 cuvinte și forme de exprimare, câte au fost studiate — va înlesni învățaților noștri, ca și celor din toată lumea cari se ocupă de studiul de lingvistică romanică mai ales, să câștige largi și profunde orientări despre Români, ca trecut și ca limbă. Dar, în chipul acesta, se vor da posibilități și de studii comparative între limba română și celelalte limbi romanice. Intre altele, vechimea și continuitatea elementului românesc din Dacia-Tralană primește dovezi și sprijin, nou, prin Atlasul lingvistic român.

El va apărea în două ediții: una mare, de zece volume, și alta mică, și una și alta, în hărți colorate. Lucrarea va începe să apară — și o serie, și cealaltă — în anul acesta și va fi isprăvită d'abia peste opt ani.

Noi n'avem decât să rugăm pe Dumnezeu: să dele sănătate și vigoare învățaților noștri, ca și mijloacele necesare, bănești, dela oameni, spre a-și putea publica opera, care ne ridică mult d'asupra altor popoare, cari, deși cu tradiții de libertate politică mai vechi ca ale noastre, totuși, nu au un asemenea Atlas lingvistic al lor.

Realitatea religiei în viața popoarelor

De Pr. Gh. Cotoșman

Materialismul zilelor noastre ca și cel al veacurilor trecute, cu osebire al veac. XVIII, cu multiplele și variatele lui aspecte și nuanțe, — de egoism, sensualism, ateism, hedonism și marxism —, a lins, prin reprezentanții lui — enciclopediști, raționaliști și materialiști, radicali și moderați — să subjuge și să înăbușe manifestările nobile și superioare ale spiritului uman, Spiritul, cu toate forțele lui — raționale, afective și voliționale — a fost și este privit de protivnicii religiei în genere și în special a celei creștine, ca o funcțiune a materiei, ca o proprietate a creierului, care ar fi singurul și adevăratul dinam generator al energiei psihice.

La Mettrie ducea materialismul până la cinism când afirma că: „Dumnezeu nu există și lumea nu va fi fericită înaintea ca ateismul să fi devenit alotputernic. Sufletul nu e decât o vorbă goală, care nu are sens, decât dacă îl considerăm ca pe o parte a corpului, care cugetă, creierul. Nemurirea sufletului este o absurditate; sufletul, fiind o parte a corpului, pierе odată cu el; odată cu moartea trupului s'a isprăvit totul: „La farse est jouée“.¹⁾

Elucubrațiile șampionilor himei materialiste s'au izbit însă de stânca de granit a spiritului, care le-a spulberat ideologia utopică, ce nu-și află punct de sprijin în ființa omenească, creată de Spiritul Absolut, de Dumnezeu, după „chipul și asemănarea Sa“.

Istoria culturii umane, ca și istoria comparată a religiilor, este dovada cea mai certă a existenței spiritului, a acestei forțe invizibile, care cu lumina ei feerice a trasat drum nou de ascendență și fericire omului, acestui microcosmos destinat a-și duce viața între cei doi poli ai existenței, între cer și pământ, în comunitatea spiritului și a materiei.

Dacă lumea prezintă o unitate și o armonie desăvârșită, aceasta se datorește spiritului lui Dumnezeu, care din haos a creat un cosmos unitar, ordonat și armonios, supus unor legi vecinice, cari îi garantează buna și perfectă funcționare.

Este incontestabil, că dacă omenirea a ajuns pe treapta de înaltă cultură și civilizație de azi, faptul este a se atribui nu materiei amorfe, nu lutului și pământului, ci spiritului, care l-a călăuzit pașii de-a lungul existenței ei de mai multe ori milenare. Dintre elementele sufletești cel dintâi care s'a manifestat la omul primitiv a fost, fără îndoială, sentimentul de supunere și de adorație față de Ființa preainală, Care a făcut, susține și conduce întreaga făptură, și din această supunere instinctivă a rezultat apoi legătura firească, raportul filial dintre Om și Ziditor, concretizat în religie.

Sentimentul religios nu este o născocire, și religia nu este opiumul popoarelor, cum vrea să ni le prezinte materialismul, ateismul și marxismul iudaic al zilelor noastre; ci sentimentul religios este o însușire organică, fundamentală și integrantă a ființei umane; este un element și o forță spirituală înăscută, care fiind în mod inexorabil și irezistibil să se manifeste, tot așa de spontan ca de pildă instinctul de conservare al speciei, sau ca sentimentul de filiație față de părinți.

Sentimentul religios, fiind el inerent firii omenestii, îl găsim la toți oamenii de pretutindeni și în toate timpurile, exteriorizându-se în forme de cult, cu atât mai bizare cu cât poporul respectiv a stat pe o treaptă mai inferioară de cultură.

Marele Leon Tolstoi, în cartea sa „Ce este religia“ — după ce arată că „religia este legătura dintre om și Dumnezeu“ sau ființa „infinită“ — spune: „Învățații din vremea noastră spun, că religia nu mai e de trebuință, că știința o va înlocui sau că a înlocuit-o și, cu toate acestea, astăzi ca și odinioară, nici o societate omenească și nici o ființă cugetătoare nu a trăit și nu poate trăi fără religie. (Spun ființa cugetătoare, pentru că omul care nu cugetă poate trăi ca animalele, fără religie). Cel care cugetă, nu poate trăi fără religie, pentru că numai religia îi arată ce trebuie să facă și cum trebuie să se poarte în viață“.¹⁾

Ce aspru și usturător rechizitoriu șine filozoful Tolstoi conducătorilor ireligioși ai Rusiei comuniste de azi: Oare într'atâta să le fi pervertit această ființă, marxismul, de esență iudeo francmasonică, încât să ajungă a „trăi ca animalele, fără religie“??

Mai departe Tolstoi, susține astfel realitatea religiei: „Omul care cugetă, nu poate trăi fără credință, pentru că cugetarea este un ce al firii lui, al naturii lui... Cu toate că pretutindeni și în toate timpurile oamenii nu au putut, nici nu pot trăi fără religie, totuși învățații din vremea de azi spun, ca și *Doctorul fără voce* al lui Molière, care afirma că ficatul este în partea stângă, că ei „au prefăcut și au schimbat totul“ și susțin că se poate și că trebuie să trăim fără religie. Dar religia rămâne ceea ce a fost întotdeauna: motorul principal, inima, organismul vital al societății omenestii, — și fără religie, și fără inimă, nu poate să existe viața conștientă. Au fost și sunt și astăzi multe religii de feluri diferite, pentru că expresia raportului dintre om și înțeles, sau dintre om și Dumnezeu unic, ori zeii popoarelor antice, diferă după timp și după gradul de dezvoltare al diferitelor popoare; dar niciodată o societate omenească nu a putut să existe și nu poate să existe fără religie“.²⁾

Despre aceasta s'au convins, însfârșit — după o lungă orbecăire în labirintul întunerecului ateist, și după ce au făcut să curgă, râuri, sângele miilor de proști și al sutelor de mii de dreptcredincioși ruși — și actualii conducători ai Rusiei sovietice.

În sprijinul afirmațiilor sale, Tolstoi aduce pe marii gânditori ai omenirii, cari recunosc realitatea credinței și a religiei în ființa omenească. „Religia este legătura dintre om și Dumnezeu“. „Indatoririle omului față de Dumnezeu față de ce este religia“ spune Vauvernargae. Schleiermacher atribuie religiei aceeași însemnătate ca și Feuerbach, când recunoaște, că baza religiei este convingerea pe care o are despre faptul că atârnă de Dumnezeu. Religia este relația dintre fiecare om și Dumnezeu (Beyle). Religia este o necesitate a sufletului omenesc și o consecință a inteligenței (B. Constant). Religia este mijlocul, prin care omul se pune în legătură cu forțele misterioase ale naturii, de

¹⁾ La Mettrie, L'homme machine, — cf. G. G. Antonescu, Doctrinile fundamentale ale pedagogiei moderne, ed. II. București, p. 187.

¹⁾ Leon Tolstoi, Ce este Religia, trad. Paul Ionescu, p. 14.

²⁾ Leon Tolstoi, op. c. p. 21

care dânsul crede că atârână (Goblet d. 'Alviella). Religia este definiția vieții omenești, prin legătura sufletului omenesc cu acel spirit misterios, a cărui stăpânire asupra lumii și asupra individului este cunoscută de om și cu care se simte unit" (A. Reville¹).

Tolstoi, sprijinindu-se pe propria-i convingere, bazată pe „îndelungate cercetări” afirmă, că „religia, în esența ei, a fost totdeauna înțeleasă de către oamenii cu însușiri superioare, ca stabilirea prin om, a legăturii dintre el și ființa infinită, sau ființele a căror putere o simte asupra lui. Legătura aceasta, sau raportul dintre om și Dumnezeu, cu toate că nu este acelaș la fiecare popor, a arătat totdeauna oamenilor care este menirea lor pe pământ, slujindu-le de îndrumare și de călăuză în viață”²).

Ultima expresie a religiei și forma cea mai perfectă de cunoaștere și adorație a Ființei divine o aflăm în Creștinism. Creștinismul a ridicat la rang de mare valoare spiritul, dându-i suveranitate absolută asupra materiei. În Creștinism spiritul își reia sborul spre culmile desăvârșirii, spre înălțimile ancesrale, spre olimpul adevăratei existențe, spre patria cerească, unde, în comunitate spirituală de viață cu Creatorul, își poate realiza în gradul superlativ idealul său, care este fericirea vecinică, rezultanta firească a acordului perfect între imperativele conștiinței morale și legile divine, imuabile și vecinice ale lui Dumnezeu.

Născut creștin, crescut creștinește, poporul român a trăit dealungul veacurilor în spiritul religiei Crucificatului de pe Golgotha, al cărui calvar se aseamăna așa de mult cu propriul său calvar. Crucea suferințelor sale i-a servit drept pârghie de înălțare și biruință asupra vrăjmașilor. Niciun popor din lume nu se poate lăuda mai mult de binefacerile religiei, ca și poporul român. Religia pentru el n'a însemnat degradare, animalizare, încătușare, obscurantism ori ignoranță, ci, dimpotrivă, temel neclintit de viață, principiu de existență, scară de înălțare spirituală și ancoră de salvare a patrimoniilor naționale strămoșești.

Istoria ni e martoră, că „Românii până la acel grad se lipiseră cu inima de instituțiile și credința bisericilor sale răsăritene, cât erau mai determinăți a suferi orice batjocuri, usuprii și persecuțiuni, decât ași deșerta în mod perfid biserica sa, *unica ereditate străbună* ce i-a mai rămas” — scrie, la 1864, proto-popul unit *Ioan V. Rusu*, în al său Compendiu de Istoria Transilvaniei, (p. 261). Acelaș istoric spune că Românii considerau religia creștină ortodoxă ca pe o „relique scumpă a străbunilor săi”.

Azi, când lumea se împarte în credincioși ori ateți, în adepți ai lui Hristos și ai lui Iuda; când în numele unei ideologii scrântite se distrug comorile scumpe ale trecutului, acumulate cu multă trudă de generații întregi de oameni credincioși, noi, Românii, cari, mulțumită religiei strămoșești, care a însuflat credință, curaj și simț de jertfă pentru idealul național celor 800.000 eroi, am văzut cu ochii mântuirea neamului, cade-se să luăm aminte la cuvintele lui Isus Navi, care, ca urmaș al lui Moisi în conducerea poporului evreesc spre pământul făgăduinții, după ce cu multe jertfe a cucerit Canaanul și i-a redat poporului jidovesc, înainte de a închide ochii, cu limbă de moarte, a spus acestui popor — a cărui istorie se aseamănă

atât mult cu a poporului român — unele ca acestea concretizând astfel realitatea religiei și roadele credinței religioase în omenire:

„Isus Navi a ajuns bălân și înaintat în vârstă. Atunci a chemat Isus pe toți fiții lui Israil, pe bătrânii lor, căpeteniile lor, pe judecătorii lor și pe supraveghelorii lor și le-a zis: „Eu am îmbătrânit și sunt înaintat în vârstă, și voi ați văzut ce a făcut Domnul, Dumnezeul vostru, înaintea feții voastre cu toate aceste popoare; căci Domnul, Dumnezeul vostru, însuși s'a luptat pentru voi. De aceea silii-vă să pliniți întocmai și să păziți cele scrise în cartea legii lui Moise, neabătându-vă dela ea nici la dreapta nici la stânga. Să nu intrați în legătură cu aceste popoare, care au mai rămas printre voi, să nu pomeniți numele dumnezeilor lor, să nu vă plecați înaintea lor, nici să le slujiți, sau să vă închinați lor, ci vă lipiți de Domnul Dumnezeul vostru, cum ați făcut până în ziua de astăzi. Domnul a alungat dela voi popoarele mari și tari și nimenea nu vi s'a putut împotrivi până astăzi. De aceea silii-vă să iubiți pe Domnul Dumnezeul vostru.

„Iar de vă veți întoarce și vă veți alătura la popoarele acestea rămase (păgâne) și veți intra în înrudire cu ele, și veți merge la ele și ele vor veni la voi, atunci să știți că Domnul Dumnezeul vostru, nu va mai alunga dela voi popoarele acestea, ci ele vor fi pentru voi laț și mreajă, biciu pentru spinările voastre și spin pentru ochii voștri, până ce veți fi stârpiti din această țară bună, pe care v-a dat-o Domnul Dumnezeul vostru.

„Iată eu plec astăzi în calea în care merg toți pământeni, iar voi să recunoașteți cu toată inima voastră și cu tot sufletul vostru, că n'a rămas zadarnic nici un cuvânt din toate cuvintele bune, pe care le-a rostit pentru voi Domnul Dumnezeul vostru: toate s'au împlinit pentru voi și nici un cuvânt n'a rămas neîmplinit.

„Dar după cum s'a împlinit cu voi tot cuvântul bun, care vi l-a grăit Domnul, Dumnezeul vostru, tot așa va împlini Domnul asupra voastră și tot cuvântul rău, până vă va stârpi din această țară bună, pe care v-a dat-o Domnul, Dumnezeul vostru.

„De veți călca așezământul Domnului Dumnezeului vostru, pe care l-a încheiat cu voi, și vă veți duce să slujiți la alți dumnezei și să vă închinați lor, se va aprinde asupra voastră mânia Domnului și veți peri curând din țara aceasta bună, pe care v'a dat-o Domnul” (Isus Navi, 23,1-16).

Să luăm aminte! Proorocia aceasta, făcută — și împlinită — poporului jidovesc, a fost făcută, și se va împlini întocmai, pentru toate popoarele din lume. Credincioșii vor rămâne și vor trăi, iar dușmanii lui Dumnezeu vor pieri precum piere fumul Neamul nostru a trăit prin credință și dacă va muri „din această țară bună” va muri din pricina necredinței fiilor lui.

Cronică

Frații noștri din America au o revistă proprie „Solia”, foaie de zidire sufletească, publicată de Episcopia misionară ort. română pentru America. O parte însemnată a lucrului de condei în coloanele ei, îl săvârșește însuși Pr. Sf. Sa Episcopul Policarp. Pa-gubă că, chiar din parte afirmativ românească, i-se pun în cale dificultăți.

¹ Idem, p. 18.

² Ibidem

Schitul „Vatra Românească” este numirea unui așezământ românesc și ortodox, căruia i-s'a pus temelia din prilejul anului nou, prin darul de 156 dolari colecționași de societatea „Ștefan cel Mare” dei Garrett Ind. (America). Din revista „Solia” a episcopiei noastre misionare din America, aflăm, că darurile curg mereu, la dispoziția Episcopiei, așa că în luna trecută erau deja 1942 dolari. Se proiectează construirea unui schit și alte așezăminte culturale și filantropice. Facem cele mai bune urări de izbândă.

Despre propaganda comunistă în largul lumii ne dă note rezumative „Universul” (16. I) din condeiu dlui Em. Hagi Moscu. E vorba de un congres mondial convocat la Moscova, la care vor participa 46 state prin 1600 delegați. Scopul congresului: lupta împotriva religiei creștine și întemțelirea unei internaționale ateiste. Lucrarea ateistă comunistă e întinsă în toate continentele, în legături cu organizațiile centrale rusești sovietice. Așa, în India, în Japonia, America de sud, Peru, Africa etc.

Di. E. H. Moscu continuă a ne lămurii, iar noi suntem bucuroși să reproducem, ce urmează:

Șeful atelilor militanți, cel care a strigat: „Război religiei; Vom da foc tuturor bisericilor din lume”, este Iaroslowski, cu numele adevărat de Gubelman. Iar juristul, care a codificat legile asupra familiei, se numește Gohberg, șeful Ge-pe-u-lui este Jagoda, cu numele adevărat de Herschel-Jehuda.

„Stranie coincidență, care dă explicația luptei împotriva religiei creștine, care se pregătește la Moscova în cele 46 de state.

„Dumnezeul nostru este cel din bătrâni, cel care a ocrotit întotdeauna România. El e cel căruia se cere pâinea zilnică, este cel fără de care — zice stema țării — nu este nimic.

„Cinstirea lui este primejdioasă. Iată de ce trebuie strigat sus și tare, că la noi, unde se cinstesc toate religiile, cerem să fim stăpâni pe credința noastră.

„Crucea izbânditoare a lui Constantin cel Mare va sta mai departe înfiptă pe morminte și biserici, iar altarele acestora nu vor sluji decât latrine, ca la vecni, ci vor rămânea locul de slăvire al Celui de Sus cu care nu ne-am certat nici când”.

Biserica Ortodoxă din Jugoslavia încă și-a spus cuvântul, în aceste zile, împotriva primejdiei comuniste. Sfântul Sinod jugoslav are în fruntea sa un inimos patriarh, pe Sfinția Sa Varnava, aprig luptător pentru credință și țară, după ce în cursul războiului mondial își făcuse datoria și în tranșee.

Statul și Biserica ortodoxă din Jugoslavia au acționat și față de secte — precursori ai comunismului — mai radical decât noi. Au și avut rezultate de pe urma profilaxiei radicale, ce se cere, acum, să fie aplicată față de însuși marele vrăjmaș al creștinătății și al soarelui umane.

Fostul preot Iosif Trifa, caterisit cu vină acum un an, dăduse semne că s'ar întoarce la sinul Bisericii, de care se înstrăinase. I-s'a dat în timpul din urmă — cum scrie „Telegraful român” — puțința și

indemnul de întoarcere, împăcându-se cu Biserica, în nădejde că totul se va aduce în starea de mai înainte de turburare. Dar dânsul a „declarat”, că s'a răzgândit și nu mai vrea să intre sub acoperământul și sub autoritatea de drept dumnezeesc a sfintei Biserici.

Cucericii preoți să lea aminte: Să steie cu și mai multă grijă și râvnă în fruntea „Oastei Domnului”.

Tragedia sufletească a fostului preot Iosif Trifa ni o destăinuiește, g'ngaș și cu durere sultească (în „Oastea Domnului” No. 6/1937), d. Ioan Gr. Oprîșan avocat și director în Ministerul de Industrie și Comerț, el însuși legat cu tot sufletul său de mișcarea creștinească „Oastea Domnului”. D-Sa, un bun credincios și luptător, arată cum voise să împedecă ruptura din „Oaste” și din Biserica; dar n'a reușit să înfrângă încăpăținarea celui care a fost preotul Iosif Trifa. „Oastea Domnului este oastea Bisericii. Ea luptă pentru slava Domnului și biruința Bisericii”, încheie Di I. Gr. Oprîșan.

Organul mitropoliei noastre („Telegraful român” Nr. 6) adaugă un lămuritor articol prim, sub titlul „Pe drumul neadevărului și al îngâmfwării seclare”, la adresa fostului preot Iosif Trifa Deci, să luăm aminte!

Frăția „Patriarhul Miron” din București se o' cupă acum de adunarea de mijloace materiale, de pela creștini, pentru construirea unui azil pentru bătrâni, al Frăției. Așa e creștinește: Evlavia ta s'o exprimi nu numai în psalmi, în laude și în cântări duhovnicești, ci și în fapte de milostenie și de ajutorarea celor neputincioși.

P. S. Episcop unit Rusu de la Baia mare, apărând la Senat interesele rutenilor săi din Bucovina, porniți pe panta iredentismului, a fost vestejit strasnic, în ședințe de senat, ca și în țara întreagă. Preoțimea Capitalei și Societatea ortodoxă a femeilor române — aceasta sub conducerea D-nei Alexandrina Cantacuzino — și-au exprimat indignarea prin următoarea moțiune:

„Preoțimea Capitalei și „Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române”, luând cu mulțumire act de alitudinea patriotică a maturului Corp, față de purtarea jignitoare a vicarului rutean și de solidarizarea neromânească a episcopului unit Rusu, omagiază cu recunoștință Senatul, guvernul și pe d. profesor Iorga pentru această jinită creștinească ortodoxă și românească.

„Totodată relevă, că astfel de manifestări sunt urmarea firească a concordatului cu Roma, împotriva căruia conștiința ortodoxă română a țării a reacționat la vreme, dar fără a i se da ascultare”.

La timp potrivit ne vom ocupa și noi de acest fenomen antinațional din biserica unită.

Crez tinerec: La deschiderea Cercu'ul studențesc creștin de Studii Corporatiste, jinit la 5 D. c. anul trecut, s'au rosit drept încheiere a unei cuvântări, frumoasele cuvinte — așa de reușit stilizate, imi

când „Fericițiile” biblice — de sinteză asupra concepției de viață a tineretului românesc :

1. Fericiți ceice *iscodesc* taina lumii, că aceia vor cunoaște biruința minții românești.
 2. Fericiți cel ce *înțeleg*, că aceia vor lumina drumul oștilor Domnului.
 3. Fericiți ceice *știu*, că aceia vor grăbi mântuirea neamului.
 4. Fericiți ceice *văd și prevăd*, că aceia vor cunoaște bucuria gândului, care se preface în faptă.
 5. Fericiți ceice *cred*, că numai aceia vor sta împotriva valurilor.
 6. Fericiți ceice *jertfesc*, că aceia vor pune temelie în veac.
 7. Fericiți ceice *luptă pentru dragostea neamului*, că aceia vor fi slăviți în ziua izbânzii.
 8. Fericiți ceice *tac*, că numai aceia vor vorbi noroadelor.
 9. Fericiți ceice *ascultă* de o singură poruncă, că acea vor fi oastea aleasă de Domnul pentru împlinirii voinței lui.
- Cuvintele sunt ale bunului român și convins ortodox, d. Mihail Manoilescu.

Un om ideal ni-je spune că a găsit Biserica noastră în persoana d-lui Nic. Rădoiu, notar în Bazos. Aflător acolo numai de cinci luni și ca fiu devotat al Bisericii, a impus cu mâna energică, respectarea repausului duminecal, care până aci fusese abandonat. A constrâns pe ceice în Dumineci și'n sărbători frecventau crâjmele, să umble regulat la biserică. Concubinajul a luat sfârșit, făcând pe cei trăitori în acest destrău, să se cunune. Cu concursul D-Sale, rătăcirea sectară a fost oprită pe loc și o mare parte de sectari au întors la matcă. Adăogăm: Osârdia laudabilă a domnului notar N. Rădoiu să fie pildă tuturor celor cu aceeași fel de slugire publică.

Despre ce să predicăm

Duminecă, 21 Februarie, pe baza Evangheliei despre *fariseu și vameș* (Luca 18¹⁰⁻¹⁴) vom vorbi despre Felul cum să ne rugăm.

În pilda farizeului vedem păcatul *mândriei*, mama tuturor relelor, începutul pierzării, care ne închide cerul, iar în cea a vameșului virtutea *smereniei*, care prin pocăință, ca pe o scară sigură, ne sue la cer.

Mândria rupe unitatea de viață cu Dumnezeu și semenii noștri (Egoism). Cel mândru repetă păcatul strămoșesc, socotindu-se asemenea cu Dumnezeu și deci mai presus decât alți oameni. E un orb sufletesc care nu-și vede micimea. Minciuna înșeală judecata lui. Se face judecător peste aproapele, deși n'are nici un drept. „Nu judecați, ca să nu fiți judecați”. „Dece vezi paiul în ochiul fratelui tău, și de bârna din ochiul tău nu-ți dai seama?” (Mat. 7^{1,11}). „Cine ești tu ca să judeci pe sluga altuia?” (Rom. 14¹. Omul e sluga lui Dumnezeu).

Ce valoare morală mai pot avea faptele celui mândru, lipsit de iubirea de aproapele, care, singură, „împlinește toată legea. (Gal. 5¹⁴).

În fața cui vrea să se laude farizeul când aminteste *postul și zeciuiala* (milostenia) împlinite de dânsul? E nevoie să le spună lui Dumnezeu, care cunoaște inima și răunchii lui?

„Tu, însă, când faci milostenie, să nu știe slânga la ce face dreapta ta”. (Mat. 6²). Aceasta e fapta cea bună.

Iar postul cel plăcut lui Dumnezeu e cel lăuntric. (Mat. 6¹⁶⁻¹⁸).

Chiar de am fi săvârșit fapte bune, acelea sunt efectul harului lui Dumnezeu, care lucrează în noi, și nici de cum pricină de laudă. (I Cor. 15¹⁰, II Cor. 3⁵).

Apostolul Pavel, alesul lui Dumnezeu, spunea despre meritele sale: „Frajilor, eu pe mine însumi, până acum, nu mă socotesc să fi ajuns” (la desăvârșire). (Filip 3¹²).

De aceea: „Domnul, celor mândri le stă în potrivă, pe când celor smeriți le dăruiește dar”. (Pilde 3¹¹).

Omul trebuie să fie *smerit* în fața lui Dumnezeu, fiindcă: a) E un nimic în fața celui atotputernic. „Praf și pulbere care-l bat vânturile”. b) Dela El are toate (Psalm 103). Trăește din mila Lui. c) Este păcătos. „Nu este om care să fie viu și să nu păcătuiască”.

Raportul nostru față de Dumnezeu nu poate fi nici-decum acela de egalitate, ci cel de supunere. Numai când *ne smerim*, atunci intrăm în raportul cel adevărat cu Dumnezeu, iar în fața Lui începem a ne „înălța” Singura înfățișare a noastră în fața lui Dumnezeu care nu este urgisită, este aceea cu „duh umilit și inimă înfrântă”. (Psalm 50).

Nu este om desăvârșit. Noi suntem numai răscumpărați, dar încă nu mântuiți definitiv. De aceea zice ap. Petru: „Petreceți întru frică zilele vremelnicei noastre, știind că nu cu lucruri stricăcioase, cu argint sau cu aur, ați fost răscumpărați... ci cu scump sângele.. lu Hristos”. (I Petru 1¹⁷⁻¹⁹).

Decâteori ne rugăm, ne înfățișăm totodată și spre judecată în fața lui Dumnezeu. Celce se știe ruga cu efect bun, acela iese ușurat din acea judecată. În rugăciune Dumnezeu nu vrea să auză într'atât cuvintele noastre, cât să văză inima noastră. Să căutăm, ca prin spălarea deasă în rugăciune a inimii, prin pocăință ca vameșul, să înlăturăm osânda în ziua judecății de apoi. Mai bine să ne judecăm pre noi înșine, aci jos, ca să fim aflați nevinovați acolo, sus.

„Purtați-vă sarcinile unii altora și veți împlini astfel legea lui Hristos. Pentru că dacă gândește vreunul, că este ceva, deși nu este nimic, se amăgește pe sine însuși. Cerceleze-și fiecare faptele și atunci va avea cuvânt de laudă, dar numai în inima sa și nu prin asemănarea cu altul, căci fiecare va purta partea lui de răspundere”. (Gal 6²⁻⁵).

A se citi și: Iacob 2¹⁻¹³.

Bibliografie

Dr. Aleksa Ivic. *Documente privitoare la mișcarea literară-culturală a Românilor din Ungaria în secolul XVIII și XIX*. București. 1936. Pretul Lei 25.— Cuprinde 35 documente noul cu privire la trecutul nostru. Ele au fost culese de d. Dr. A. I. — profesor univ. în Subotica (Jugoslavia) — din deosebite arhive din Budapesta și aruncă lumină asupra unor impre-

jurări culturale și bisericești, necunoscute până acum. D-l Dr. A. I. a câștigat un titlu și la recunoștința arădanilor, întrucât documentele sale privesc și lucruri și oameni dela Arad. Intre altele e și aceea mare și importantă petiție dela 20 Sept. 1831, a Românilor bănățeni, în treburi naționale-bisericești, Petiția a fost utilizată și în monografia „Episcopii S. Vulcan și Gherasim Raj” de păr. Gh. Ciuhandu, cărula i-a fost imprumutată și care a avut prilejul de bun revanș la confecționarea broșurei menționate, intervenind și pentru a fi publicată de Academia Română.

Broșura are și o prefață, în românește, cuprinzând și făgăduința d-lui Dr. A. I. de a ne mai da contribuții de acest fel, pentru cari îi mulțumim cu anticipație.

Informațiuni

Ajutoare culturale-bisericești. Conducerea județului Arad a acordat câte cinci mii (5000) Lei ajutor, pentru repararea sfințelor biserici din *Semlac, Păiușeni și Prunișor.*

Tot astfel, județul Timiș-Torontal a pus la dispoziția bisericii noastre din *Bucovăț*, un ajutor de Lei 14.000.

Dare de seamă și mulțumită. Cu prilejul petrecerii, aranjată de *consiliul parohial* ort. rom. din comuna *Glogovăț* la 30 Ianuarie a. c. spre scopul înființării unui „fond pentru pictarea bisericii”, au intrat următoarele ofrande: Frații Neuman, s. a. Arad, L. 200; Fabrica de împletituri și tricotaj L. 100; d-șoara Petcovi, magistră poștală, Glogovăț, L. 50; d-l director șc. Wendelin Vormittag L. 100; D-l, dr. med. Ștefan Vormittag, ambii din Glogovăț, L. 100; d-l Codrean Dimitrie Trifu, Glogovăț L. 100; d-l comerciant Nicolae Moscovici, Glogovăț L. 100; d-l Petru Orădan, L. 50, în total L. 800.

Seara, au încurs în total L. 3862, contribuind următorii participanți: d-l Petru Mancuvre, cons. ep. paroh rom. cat. în Glogovăț, cu L. 100; d-l notar com. Matei Ardelean, cu L. 100; Firma Leitinger, Glogovăț, cu L. 200; d-l impiegat cfr. Aurel Crainic, cu L. 200; preot. C. Dure, cu L. 100.

Din vânzarea prăjiturilor, etc. găsite de gospodinele ortodoxe din comună, s'au obținut L. 479; așa că totalul venitului brut al petrecerii a fost de L. 1159; rezultă un venit net de L. 3982, care a fost rotunzit de un creștin la L. 4000.

Adam Vormittag, proprietarul ospătăriei „Ierger”, cu multă bunăvoință și prevenire a pus la dispoziția aranjatorilor, în mod cu totul gratuit, localul său cu toate încăperile aparținătoare.

No. 1136—1937.

Comunicat

Revista „Misionarul” dela Chișinău, care a intrat acum în al nouălea an de frumoasă activitate misionară pe întreg cuprinsul țării noastre, a fost apre-

ciată de Sfântul Sinod, ca și de mulți C. Preoși, cărora le-a venit într'ajutor în activitatea lor.

Conducerea eparhiei Aradului a avut și în trecut cuvinte de apreciere pentru revistă și de îndemnuri către C. Preoși, pentru a o abona.

Repeșim și Noi, cu toată căldura, aceasta recomandare, pentru a căreia realizare sunt invitați P. C. Protopopi să stăruie, la toate oficiile protopopești și la comunele bisericești instărite, ca și la C. Preoși, cari pot, să aboneze aceasta revistă fără de întârziere.

Prețul este, pentru 12 numere la an, numai 200 Lei. Abonamentele sunt de a trimite direct la Chișinău, Consiliul eparhial, cu indicația pe cupon „Abonament la Misionarul”.

Arad, 9 Febr. 1937.

Consiliul eparhial

Concurs

Pentru îndeplinirea parohiei I din comuna *Beba veche*, județul Timiș-Torontal rămasă vacantă în urma decedării preotului Andrei Baga, se publică din nou concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala” conform hotărârei Consiliului parohial din *Beba veche* dela 16 Aprilie 1936 aprobată de Consiliul eparhial No. 3263/936.

Veniturile împreunate cu acest post de paroh sunt următoarele:

1. Una sesiune parohială în extensiunea ei actuală de 40 jug.
2. O grădină extravilană în extensiunea ei de azi.
3. Pentru răscumpărarea birului 4000 (patru mi) lei în număr.
4. Stolele legale.
5. Salarul preoțesc dela Stat, pentru care parohia nu ia nici o răspundere.

Alesul este obligat a plăti regulat toate dările după beneficiul său preoțesc, a predica în sf. biserică și a catehiza la școlile din această comună. De locuință se va îngriji cel ales.

Parohia este de clasa I (primă); deci dela concurenți, se cere cvalificațiune de cl. primă rurală.

Cei ce doresc a concura la această parohie se vor prezenta în vre-o Duminică sau sărbătoare în sf. biserică din *Beba veche*, pentru a și arăta destoinicia în cele rituale și oratorice, conform Art. 33 din Regulamentul pentru parohii.

Cererile de concurs cu actele justificatoare, adresate Consiliului parohial din *Beba veche*, se vor înainta în termenul concursului, Sfintei Episcopii din Arad, având fiecare concurent a cere în prealabil autorizația Prea Sfințitului Episcop eparhial, spre a putea concura.

Arad, 21 Ianuarie 1937.

Consiliul eparhial ort. rom.
Arad.